

Yenə yaz gəlir... Bu günlər bütün evlərdə, ailələrdə xalqımızın qədim ənənələrindən olan, özünəməxsus adətləri birləşdirən yaz bayramına – Novruzun gəlişinə hazırlıq işləri aparılır. Binəyi-qədimdən Şərq ölkələrində bu bayram əziz tutulub, onun gəlişinə xüsusi hazırlaşılıb. Uşaqlı-böyüklü hamı milli dəyərlərimizi əsrlərdə ki, yaşadan bu əziz bayramı xüsusi həvəs, maraq, sevgi və sevincle gözləyib. Ta qədimdən Novruz təbiətin canlanması, torpağın oyanmasının, ruhun təzələnməsinin rəmzi hesab olunub.

Bu gün ilk Su çərşənbəsidir

Bu çərşənbələr Cıdır düzündə daha gözəl olacaq

Novruz tək cə təzə ili, baharın ilk gününü qarşılamak deyil, həm də gecə ilə gündüzün bərabərlişməsi deməkdir. Şərqdə, o cümlədən Azərbaycanda Novruzun bayram edilməsinin dərin kökləri vardır və 3500 ildən çoxdur ki, bu milli bayram bütün atributları ilə və elliklə qeyd edilir. Təbiətin və könüllərin bayramı olan Novruza qədər təşkil edilən ritualar xalqımızın milli-mənəvi dəyərlər sistemində önəmli yer tutmaqla, dünyanın yaranışında iştirak edən dörd ünsürlə – Su, Od, Hava və Torpaq ilə əlaqələndirilir.

Əvvəllər Novruza qədər əsas iştirakçıları cavanlar olan bir çox tamaşa və oyunlar keçirilib. Yaxın keçmiş qədər bölgələrdə əsasən gənclərin təşkil etdikləri cıdır, qılıncoynatma, masqara və digər oyunlarda diqqətçəkən məqam kütləvilik olub. Novruz bayramının, həmçinin çərşənbələrin tarixi təbii ki, İslam dininin Azərbaycanda yayılmasından da əvvələ aiddir. Xalqımız yeni gün olan Novruz ərəfəsində çərşənbələrə daha böyük önəm verir. Rəvayətə görə, Tanrı ilk insanı – Adəmi yaradarkən torpağa su qatıb, palçıqdan insan düzəldib, sonra ona isti nəfəs verib, baharda çiçəkləri, otları, ağacları oyadan yellərə əmr edib ki, onu canlandırsın. İnsan da bu dörd ünsürdən yarandığı üçün tarix boyu onları müqəddəsləşdirərək, hərəsinə bir gün ayırıb. Beləcə, yazın – Novruzun müjdəçiləri olan Su, Od, Yel, Torpaq çərşənbələri yaranıb. Böyük çillə çıxır, yerini kiçik çilləyə verir, o da öz növbəsində boz aya.

Bu gün boz ayın ilk çərşənbəsi – Su çərşənbəsidir. Bu çərşənbəyə

bəzi bölgələrdə əzəl çərşənbə də deyirlər. Təsadüfi deyil ki, müqəddəs sayılan bayrama qədər keçirilən çərşənbələrin birincisi su ilə adlandırılıb. Çünki su həyatın başlanğıcı, canlılığın, yaşamağın əsas mənbəyidir. Su mifik təfəkkürdə olduğu kimi, gerçəklikdə də təbiətin oyanmasına

təkan verən başlıca qüvvədir.

Su çərşənbəsinin özünəməxsus xüsusiyyətləri var. Adətən, bu çərşənbəyə qədər evdə olan əşyalar su ilə paklanır, təmizlənir. Su çərşənbəsində ocaq çatılmaz, şam yandırılmaz, gün dönəndən sonra qohum-qonşuya

evdən nə isə verilməz.

Çərşənbəyə qədər evdəki avadanlıq, yorğan-döşək havaya verilir, təmizlənir. (Buna imkan, şərait də olmalıdır. Bölgələrimizdə, kəndlərdə bu adət hələ qalıb). Evdəki su qabları mütləq təzə su ilə doldurulmalı, stolun üstünə qrafində su qoyulmalıdır. Su çərşənbəsi mərasimində əvvəllər dan

Xalqımız bayramaqədərki çərşənbələri adəti üzrə bütün ailə üzvləri ilə birlikdə qeyd edir. Həmin gün hamı bir-birilə – qohum, qonşu, dost, tanış – çərşənbəşirlər (çərşənbələrini təbrik edirlər). Onlar arzularını bildirir, alqış edir, xoş sözlər deyirlər. Alqış edəndə “su qədər ömrün olsun” – deyib ulular.

yeri söküləndə camaat axar suyun üstə gedər, əl-üzlərini soyuq su ilə yuyardılar. İnsanlar su üstündən atlanar, bir-birlərinin üstlərinə su atardılar. Əski adətlərə görə, günəşin şəfəqdə göründüyü vaxtda onun şüalarının siqal çəkdiyi su daha təmiz, daha

Bir şeyin təmizliyini “suya çəkməklə” qəbul ediblər. Qızları suya bənzədib, “su kimi pakdır” – deyiblər. Ulularımız su çərşənbəsində çay, bulaq başına gediblər. Cavanlar sulaşıblar... Uşaqlar isə günboyu sevinib, döyüşdükləri yumurtaların hesabını aparıb, bir-birlərinə tapmacalar deyiblər.

Xalqımızın baharla əlaqədar gözəl adət-ənənələri çoxdur. Biz bunları yaşatmalı, gələcək nəsillərə ötürməliyik. Təəssüf ki, şəhər mühitində, bina evlərində bu adətlərin çoxunu həyata keçirmək mümkün olmur. Gözümüzü açandan Novruz bayramında keçirilən mərasimlərin hamısını sevmə-sevə yaşamışıq. Bu gün həmin keçmişimizi “kaş o günlərə dönə biləydik” arzusu ilə xatırlayırıq. Yaddaşımda qalan odur ki, Cənubi Azərbaycandan olan qardaşlarımızın dediyi kimi (onlarda indi də Su çərşənbəsindən öncə daha iki çərşənbə də keçirilir) bizim qərb bölgəsində də Su çərşənbəsindən əvvəl daha iki – xəbərci və yalançı çərşənbələri qeyd edirdik. Oğlan uşaqları fallıqdan oğurluq – doğurluq yumurtaları aparar, döyüşdürər, ya əliboş, ya da qab dolu sınımış yumurta ilə qayıdardılar. Səs-küyləri küçələri başına götürürdər, amma onlara irad bildirməz. Uşaqlar növbəti çərşənbələrdə tonqal qalamaq üçün çıl-çırpı yığar, lopa hazırlayar, ehtiyat görərdilər... Nə gözəl günlər idi... Həmin gözəl günləri Cıdır düzündə tonqal yandırmaq xoşbəxtliyi ilə bir daha yaşayırdıq.

Su çərşənbəmiz mübarək olsun!

B.ZƏRİFƏ, “Xalq qəzeti”